

नैसर्गिक आपत्तीबाबत प्रतिसाद देण्यासाठी
जनजागृती करण्यासाठीच्या माध्यम आराखड्यास
प्रशासकीय व वित्तीय मान्यता मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

आपत्ती व्यवस्थापन प्रभाग (मदत व पुनर्वसन)

शासन निर्णय क्र. आव्यप्र-२०२३/प्र.क्र.१९१/आव्यप्र-१

मादाम कामा रोड, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक :- ३१ जानेवारी, २०२४

संदर्भ:- १) सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्र. मावज/२०२१/प्र.क्र. १२६/कार्यासन-

३४ दिनांक १३ ऑगस्ट २०२१

२) राज्य कार्यकारी समितीचे दिनांक ०५ डिसेंबर २०२३ रोजीचे इतिवृत्त.

प्रस्तावना:

महाराष्ट्र राज्य आपत्ती प्रवण राज्य असून भौगोलिक परिस्थितीमुळे राज्याच्या विविध भागांना वेगवेगळ्या आपत्तीचा सामना करावा लागतो. महाराष्ट्र लोकसंख्या, लोकसंख्येची घनता, औद्योगीकरण व शहरीकरण याबाबत देशातील अग्रगण्य राज्य आहे. त्यामुळे कोणतीही आपत्ती आल्यास जीवित व आर्थिक हानी होण्याचे प्रमाण जास्त असते. राज्याची हानी म्हणजेच देशाची हानी आहे. मा. पंतप्रधान यांनी घोषित केलेला दहा कलमी कार्यक्रम तसेच शाश्वत विकासाचे ध्येय, सेदाई परिषदेत दिलेल्या मार्गदर्शक सूचना तसेच केंद्र शासनाकडून देण्यात येत असलेल्या मार्गदर्शक सूचना विचारात घेवून आपत्तीची तीव्रता कमी करणे, जीवित व वित्तहानीच्या प्रमाणात घट करून अंतिमतः मृत्यूचे प्रमाण शुन्यावर आणि वित्तीहानीचे प्रमाण किमान पातळीवर आणणे यासाठी राज्य शासनाकडून विविध उपाययोजना प्रस्तावित आहेत. त्यामध्ये आपत्तीला प्रतिसाद करणारे सक्षम मनुष्यबळ तयार करणे उद्देश आहे. तसेच विविध आपत्ती नंतर बाधित झालेल्या नागरीकांसाठी राज्य शासनाकडून मदत देण्याबाबत वेळोवेळी निर्णय घेण्यात येतात. तथापि, सदर सर्व निर्णय नागरीकांपर्यंत उपेक्षित घटकांपर्यंत पोहचविण्याकरीता माध्यम आराखडा हे प्रभावि साधन आहे. तसेच सामान्य जनतेमध्ये विविध आपत्ती संदर्भात जनजागृती करून व आपत्ती उद्भवल्यास त्याचा प्रतिकार करण्यासाठी काय करावे व काय करू नये याबाबत प्रशिक्षण देणे याकरीता आपत्ती संदर्भात लोकांना विविध प्रसार माध्यमांद्वारे माहिती पुरविणे आवश्यक आहे. यासाठी विभागाकडून विविध आपत्ती संदर्भात जनजागृती करण्यासाठी प्रचार, प्रसार, प्रशिक्षण आणि प्रसिध्दी याकरीता माध्यम आराखडा माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयास करण्यात आली होती. त्यानुषंगाने विविध माध्मामार्फत करावयाच्या जनजागृतीसाठी रु. ३८,७६,७६,५००/- (अक्षरी रु. अडतीस कोटी शहयात्तर लक्ष शहयात्तर हजार पाचशे मात्र) रकमेचा आराखडा माहिती व जनसंपर्क संचालयाने तयार केला असून सदर आराखड्यास सामान्य प्रशासन विभागाच्या शासन निर्णयान्वये गठीत केलेल्या समितीमार्फत मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच, मा. मुख्य सचिव यांच्या अध्यक्षतेखाली असलेल्या राज्य कार्यकारी समितीने दि. ५ डिसेंबर २०२३ च्या बैठकीत तसेच राज्य आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरणाच्या

दि.१९ डिसेंबर २०२३ च्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेनुसार सदर आराखड्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभागामार्फत आपत्तीपुर्व करावयाच्या उपाययोजना तसेच आपत्ती पश्चात देण्यात येणाऱ्या मदत व इतर उपाययोजना या उद्दिष्टपूर्ती संदर्भात व्यापक प्रसिध्दीसाठी, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या माध्यम आराखडा नियोजन व अंमलबजावणी समितीच्या दि.२९.११.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत सादर केलेल्या रु. ३८,७६,७६,५००/- (अक्षरी रु. अडतीस कोटी शहयात्तर लक्ष शहयात्तर हजार पाचशे मात्र) इतक्या किमतीच्या माध्यम आराखड्यास खाली नमुद तक्ता (अ) व तक्ता (ब) मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे राबविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच खालील तक्ता (ब) मधील प्रसिध्दीसंदर्भात तक्ता (ब) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे दोन टप्प्यात राबविण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.

आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन विभाग - माध्यम आराखडा				
क्रिएटीव्ह निर्मितीचा तपशील व खर्च (तक्ता-अ)				
अ.क्र.	क्रिएटीव्ह	दर (रुपये)	संख्या	अपेक्षित खर्च (रुपये)
१	ऑडिओ जिंगल आणि स्पॉट (६० सेकंद)	४५०००	१०	४,५०,०००
२	सेलेब्रिटीसह टीव्हीसी (६० सेकंद)	२०,००,०००	५	१,००,००,०००
३	माहितीपट (४ ते १५ मिनिट पर्यंत)	९,७५,०००	५	४८,७५,०००
४	यशोगाथा (४ ते १५ मिनिट पर्यंत)	९,७५,०००	१०	९७,५०,०००
५.	प्रिंट	१०,०००	५०	५,००,०००
एकूण (तक्ता-अ)				२,५५,७५,०००

जाहिरात प्रसारणासाठीचा तपशील व खर्च (तक्ता-ब)							
अक्र .	माध्यम	तपशील	दर	वारंवारिता/ कालावधी	पहिला टप्पा खर्च रु.	दुसरा टप्पा खर्च रु.	एकूण खर्च (रुपये लाखात)
१.	दैनिक	शा.मा.यादीवरील अ, ब संवर्गावरील नामांकित दैनिके	शा.मा.दर	माध्यम आराखड्याप्रमाणे	१००.००	१००.००	२००.००
२	वृत्त वाहिन्या	टी.व्ही.सी. चे प्रत्येक टाइम बँडमध्ये प्रसारण	डी.ए.व्ही. पी.	६० दिवसांच्या कालावधीत नमूद रकमेत जास्तीत जास्त दिवस व वेळेस	१००.००	१००.००	२००.००

३	आकाशवाणी	मुंबई आणि पुणे केंद्रावरून प्रसारीत होणाऱ्या सकाळी ७.१० आणि सायंकाळी ७ वाजताच्या बातम्यापुर्वी आणि मध्यंतरात ऑडिओ जिंगलचे प्रसारण	आकाश वाणी	६० दिवसांच्या कालावधीत नमूद रकमेत जास्तीत जास्त दिवस	१२.५०	१२.५०	२५.००
४	एफ.एम.रेडिओ आणि कम्युनिटी रेडिओ	राज्यातील १६ एफ.एम.वाहिन्या आणि ४२ कम्युनिटी रेडिओ स्टेशनवरून ऑडिओ जिंगलचे प्रसारण	डि.ए.व्ही. पी.	६० दिवसांच्या कालावधीत नमूद रकमेत जास्तीत जास्त दिवस व वेळेस	२५.००	२५.००	५०.००
५	एस.टी.बस स्थानकांवरील उद्घोषणा कक्षाद्वारे प्रसिध्दी	एस.टी.बस स्थानकांवरील उद्घोषणा कक्षाद्वारे ऑडिओ जिंगल/स्पॉटचे प्रसारण	डि.ए.व्ही. पी.	६० दिवस	३०.००	३०.००	६०.००
६	एस.टी.बस पॅनेल	एस.टी.महामंडळाच्या बसवरील तीन बाजूस जाहिरात प्रसिध्दी	जुना डि.ए.व्ही. पी. दर	६० दिवसांच्या कालावधीत उपलब्ध असलेल्या बसेसवर जास्तीत जास्त दिवस	१००.००	१००.००	२००.००
७	खासगी होर्डिंग्ज	खासगी होर्डिंग्जद्वारे	डि.ए.व्ही. पी.	६० दिवस	१००.००	१००.००	२००.००

		प्रसिध्दी					
८	मा.व.ज. महासंचालना लयाचे होर्डिंग्ज	माहिती व जनसंपर्क महासंचालनाल याच्या होर्डिंग्जद्वारे प्रसिध्दी	शा.मा.दर	६० दिवसांच्या कालावधीत नमूद रकमेत जास्तीत जास्त होर्डिंग्जवर	५०.००	५०.००	१००.००
९.	समाज माध्यमाद्वारे प्रसिध्दी	फेसबुक, ट्वीटर, कू आणि इतर समाज माध्यमावर, निर्मिती आणि प्रसिध्दी	या माध्यमां च्या संस्था त्यांना डी.ए.व्ही.	नमूद रकमेत ६० दिवसांच्या कालावधीत	७५.००	७५.००	१५०.००
१०	डिजिटल माध्यमाद्वारे प्रसिध्दी (मराठी न्यूज पोर्टल) डिएव्हीपी यादीवरील	ओटीटी प्लॅटफॉर्म, डिजिटल न्यूज व इतर डिजिटल प्लॅटफॉर्मवर निर्मिती व प्रसिध्दी	पी. ने दिलेल्या दरापेक्षा कमी दराने निर्मिती व प्रसिध्दी करतात. त्यामुळे त्यांनी निविदेत दिलेले दर.	६० दिवस	७५.००	७५.००	१५०.००

११.	जिल्हा/तालु कास्तुरावर कार्यक्रम संयोजन	एन.सी.सी./एन.एस. एस./आपदामित्र/हो मगार्ड/स्काऊट/गा ईड् यांच्या सहभागातून रॅली मॅरेथॉनचे आयोजन करणे	शा.मा.दर उपलब्ध नाहीत. तथापि, विहीत प्रक्रिया अवलंबून कार्यवाही करण्यात येईल	६० दिवस	१००.००	१००.००	२००.००
-----	--	--	---	------------	--------	--------	--------

१२.	रोड शो	विभागाची कामे, मदत कार्य, योजनांची रोड शोद्वारे राज्यातील ३६ जिल्ह्यात प्रसिध्दी करणे	वरीलप्रमाणे	६० दिवसांच्या कालावधीत जास्तीत जास्त कार्यक्रम	२८०.०	२८०.०	५६०.०
१३	आपत्ती व्यवस्थापन मदत व पुनर्वसन विषयक कार्यक्रम आणि परिषदेचे संयोजन	राज्यातील सहा प्रशासकीय विभागात शासकीय अधिकारी, लोक प्रतिनिधी, तज्ञ यांच्या सहभागाने परिषद व कार्यक्रम आयोजन करणे	वरीलप्रमाणे	६० दिवस	२२५.००	२२५.००	४५०.००
१४	मोबाईल स्टॉल्स उभारणी	सार्वजनिक ठिकाणी, आठवडी बाजार, जत्रा, धार्मिक उत्सव प्रसंगी प्रसिध्दी	वरीलप्रमाणे	६० दिवस	१२०.००	१२०.००	२४०.००
१५	प्रदर्शने आयोजित करणे	महाविद्यालय, शाळा, ग्राम पंचायत येथे प्रदर्शन आयोजित करणे	वरीलप्रमाणे	६० दिवस	१२५.००	१२५.००	२५०.००
१६	स्थानिक लोकल केबल	स्थानिक लोकल केबलद्वारे टीव्हीसीचे प्रसारण	डिएव्हीपी	६० दिवस	५०.००	५०.००	१००.००
१७	पोस्टर, फोल्डर, माहिती पुस्तिका छपाई/निर्मिती व वितरण करणे	या माध्यमाचे शा. मा. दर व संस्था उपलब्ध नसल्याने सदर प्रसिध्दीबाबत विभागाने त्यांच्या स्तरावर निर्णय घ्यावा.	तातडीने		१००.००	१००.०	२००.००

१८	ऑडिओ बुकचा विकास	या माध्यमाचे शा. मा. दर व संस्था उपलब्ध नसल्याने सदर प्रसिध्दीबाबत विभागाने त्यांच्या स्तरावर निर्णय घ्यावा.	तातडीने	५.००	५.००	१०.००
१९	शाळांसाठी क्यू आर कोड अंतर्भूत असलेल्या दिनदर्शिके ची निर्मिती	या माध्यमाचे शा. मा. दर व संस्था उपलब्ध नसल्याने सदर प्रसिध्दीबाबत विभागाने त्यांच्या स्तरावर निर्णय घ्यावा.	तातडीने	१००.००	१००.००	२००.००
	एकूण (तक्ता ब)			१७७२.५०	१७७२.५०	३५४५.००
	एकूण (तक्ता अ + तक्ता ब)			१९००.३७५	१९००.३७५	३८००.७५
	प्रशासकीय खर्च (तक्ता अ + तक्ता ब खर्चाच्या २ टक्के)			३८.०१	३८.०१	७६.०२
	एकूण			१९३८.३८२५	१९३८.३८२५	३८७६.७७

२. उपरोक्त माध्यम आराखड्यातील तक्ता (ब) मधील अ.क्र. १ ते १० व १६ येथे नमूद प्रसिध्दीबाबत माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाकडून तातडीने कार्यवाही करावी. तसेच तक्ता (ब) मधील अ.क्र. ११ ते १५ येथे नमूद प्रसिध्दीबाबत शासन मान्य दर उपलब्ध नसल्याने माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाकडून -विहीत प्रक्रियेचा अवलंब करून शासन मान्यता घेवून प्रसिध्दीबाबत अंतिम कार्यवाही करावी. तक्ता (ब) मधील उर्वरित अ.क्र. १७ ते १९ येथील प्रसिध्दीबाबत माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या अभिप्रायानुसार विभाग स्तरावर कार्यवाही करण्यात येईल. राज्य व केंद्र शासनाने अधिसूचित केलेल्या आपत्ती (राज्यात उद्भवणाऱ्या आपत्ती:- चक्रिवादळ, दुष्काळ, आग, भुकंप, पुर, त्सुनामी, गारपीठ, दरड कोसळणे, ढगफुटी, टोळधाड, अवेळी पाऊस, अतिवृष्टी, वीज कोसळणे, समुद्राचे उधाण, सततचा पाऊस तसेच उष्माघात) या आपत्तीबाबत जनमाणसात जागृती निर्माण करण्यासाठीच वरील माध्यमांचा वापर करण्यात यावा.

३. उपरोक्त माध्यम आराखड्यानुसार प्रसिध्दीची कार्यवाही करणाऱ्या संस्थांकडून खालील बाबींची पूर्तता करणे बंधनकारक करण्यात यावे.

अ) उपरोक्त माध्यम आराखड्यातील तक्ता (अ मधील अ.क्र. १ ते ५ येथील निर्मिती व तक्ता (ब) मधील अनुक्रमांक २,३,४,५,९,१० व १६ मध्ये नमूद केलेल्या जाहिरातीत टि.व्ही., केबल, रेडिओ वा तत्सम (दृक श्राव्य) जाहिरातीतील मजकूर विभागाचे मालकी हक्क असल्याने त्याची Soft Copy या विभागास सादर करणे बंधनकारक असेल.

ब) ज्या जाहिरातीत भौतिकदृष्ट्या खाजगी किंवा सार्वजनिक जागेत बॅनर्स किंवा होर्डिंग्जद्वारे करण्यात येईल असे तक्ता (ब) मधील अनुक्रमे ६,७,८,१४ व १५ येथे नमूद प्रसिद्धीच्या वेळी जाहीरातीच्या ठिकाणाचे Geo Tagging Photo काढणे आवश्यक राहील.

क) उपरोक्त तक्ता (ब) मधील अनुक्रमे ११,१२,१३ व १५ मध्ये नमूद केलेल्या प्रसिद्धीविषयक कार्यक्रमाची व्हिडीओग्राफी करण्यात यावी. त्यात दिनांक व वेळ असणे आवश्यक राहील.

४. सदर प्रशासकिय मान्यता दिलेल्या प्रसिद्धीचा कालावधी हा एक वर्ष इतका नमूद करण्यात आला असता तरी, उपरोक्त माध्यम आराखड्यामधील नमूद प्रसिद्धी ही सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून संबंधीत प्रसिद्धी माध्यमाच्या उपलब्धतेनुसार तातडीने करण्याबाबतची कार्यवाही माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयामार्फत करण्यात यावी. सदर माध्यम आराखड्यातील प्रसिद्धी ही चालू आर्थिक वर्षात दिनांक ३१.०३.२०२४ पर्यंत संबंधीत माध्यमांच्या उपलब्धतेनुसार करण्यात यावी, तसेच उर्वरित प्रसिद्धीची कार्यवाही ही ०१.०४.२०२४ नंतर माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाने विभागाशी सल्लामसलत करून करण्यात यावी.

५. उपरोक्त माध्यम आराखड्यासंदर्भातील देयके ही माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयामार्फत निर्गमित करण्यात येणाऱ्या कार्यादेशातील अटी-शर्तीनुसार विहित कार्यपद्धती प्रमाणे करण्यासाठी या विभागाकडे सादर करावित त्यासाठी लेखाधिकारी आव्यप्र-६ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी तर वित्तीय सल्लागार व सह सचिव यांना नियंत्रक अधिकारी घोषित करण्यात येत आहे.

६. या बाबीवर होणारा खर्च मागणी क्र. सी- ६, प्रधानशीर्ष, राज्य आपत्ती (९१) (२२४५) प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च (०१) (९१) पुर्वतयारी व क्षमताबांधणी -२२४५ (अनिवार्य) (वित्त आयोग) -३१ (४१८८ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर), या लेखाशिर्षाखाली त्या त्या आर्थिक वर्षात मंजूर असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

७. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाने अनौपचारिक संदर्भ क्र.४००/२३/व्यय ९ दि. १४/१२/२०२३ अन्वये दिलेल्या मान्यतेने व दिनांक ०५.१२.२०२३ रोजी राज्य कार्यकारी समितीने दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्या सांकेतांक क्र. २०२४०१३११८३६५११०१९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या ओदशानुसार व नावाने,

(हितेंद्र दुफारे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. मंत्री, आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन, मंत्रालय, मुंबई.
- २) महासंचालक , माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता, १/२ महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/ नागूर.
- ४) महालेखापाल, लेखा परिक्षा, १/२, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/ नागूर.
- ५) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई, निवासी लेखा अधिकारी, मुंबई.
- ६) सहसचिव व वित्तीय सल्लागार. आपत्ती व्यवस्थापन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) लेखाधिकारी, आपत्ती व्यवस्थापन प्रभाग (आव्यप्र-६), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) अपर मुख्य सचिव, (वित्त विभाग) यांचे स्वीय सहाय्यक.
- ९) प्रधान सचिव (आपत्ती व्यवस्थापन, मदत व पुनर्वसन यांचे स्वीय सहाय्यक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) संचालक, आपत्ती व्यवस्थापन विभाग, यांचे स्वीय सहाय्यक.
- ११) निवड नस्ती. आव्यप्र-१.